

**Rondetafelconferentie over de participatieve
wetenschap ten behoeve van het duurzame beheer van
natuurlijke hulpbronnen in de beschermd gebied op het
Guyanaschild**

Nevenevenement tijdens het 5de internationale congres
over biodiversiteit van het Guyanaschild

6-8-2019

Universidad de la Amazonia
Florencia, Caquetá, Colombia

Inhoud

RENFORESAP in het kort.....	3
Verloop van het nevenevenement.....	4
Inleiding	5
Welkomstwoord	5
Praatje door elke landenvertegenwoordiger van het Guyanaschild.....	6
Guyana.....	7
Frans-Guyana.....	8
Suriname	10
Colombia.....	12
Post-it-sessies.....	15
Volgende stappen: Hoe kunnen we vooruitgang boeken op dit punt?	23
Deelnemerslijst.....	23

RENFORESAP in het kort

RENFORESAP werd officieel gelanceerd op 1-3 oktober 2018 in Paramaribo, Suriname. Het project "Versterking van het netwerk van beschermde gebieden op het Guyanaschild en de bijdrage aan duurzame ontwikkeling met respect voor lokale culturen, waarden en levensstijlen" is een grensoverschrijdende aanpak van de beheerders van beschermde gebieden in Frans-Guyana, Suriname en Guyana. Het draagt bij aan het beheer van de beschermde gebieden in de regio en wordt uitgevoerd door het Nationaal Park Guyana (Frans-Guyana); the Protected Areas Commission (Guyana); het Ministerie voor Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer (Suriname) en het Ministerie van Regionale Ontwikkeling (Suriname).

Het doel van het project is om de weerbaarheid van de bossen en de levensomstandigheden van de lokale bevolking te versterken en verbeteren in een context van de toenemende invloed van wereldwijde veranderingen op de ecosystemen van het Guyanaschild. De algemene doelstelling is de capaciteit van het management van de (beschermde) natuurgebieden te versterken om opgewassen te zijn tegen de uitdagingen waar ze mee geconfronteerd worden. De specifieke doelstelling is het stimuleren van de dialoog tussen de beheerders van beschermde gebieden en hun teams om zo de beste ervaringen te benutten.

De specifieke acties om deze doelstellingen te bereiken zijn de organisatie van drie (3) regionale workshops waarbij beheerders van beschermde gebieden samenkomen en de productie van vier (4) thematische participatieve overzichten over hoe de lokale ontwikkeling in afgelegen gebieden op gebied van ecotoerisme het beste ondersteund kan worden, participatieve wetenschap met betrekking tot duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen in het Amazonegebied, controlestrategieën tegen de bedreigingen van illegale gouddelving en de overdracht van traditionele kennis en cultureel erfgoed.

De verwachte resultaten van het project zijn onder meer: een betere zichtbaarheid van de bescherming van het Guyanaschild op een wereldwijd niveau, een versterkte bijdrage van beschermde gebieden aan lokale en duurzame ontwikkeling en het behoud van de biodiversiteit, een betere uitwisseling over uitdagingen en oplossingen voor problemen waar de Amerindianen en Maroon-gemeenschappen in de regio mee te maken hebben, en een verbeterde dialoog tussen de landen op het Guyanaschild over de kwesties op middellange en lange termijn betreffende behoud en eco-ontwikkeling van de ecosystemen op het Guyanaschild in het bredere Amazonebekken.

Verloop van het nevenevenement

Datum: dinsdag 6 augustus 2019

Duur: 3 uur

Locatie: Heliconias Hall – Universidad de la Amazonia – Florencia – Caquetá – Colombia

Voertaal: Engels (tolk Engels-Spaans)

Deelnemers: De deelnemers aan het congres en het volgende landenvertegenwoordigers

- Brazilië: **Shaji Thomas**, Federale Universiteit van Pará, Centrum voor onderzoek in het Amazonegebied
- Venezuela: **Daniel Lew**, Venezolaans instituut voor wetenschappelijk onderzoek, afdeling biologische diversiteit
- Colombia: **Mercedes Mejía Leudo**, Professor aan de Universidad de la Amazonia
- Frans-Guyana: **Raphaëlle Rinaldo**, Wetenschappelijk functionaris voor het Nationaal Park Guyana
- Suriname: **Rudy van Kantén**, Directeur Tropenbos Suriname
- Guyana: **Odacy Davis**, plaatsvervangend commissaris voor de Protected Areas Commission in Guyana

Agenda:

9.00 - 9.05 uur	Inleiding en welkomstwoord
9.20 - 9.30 uur	Presentatie van het RENFORESAP-project
9.30 - 9.35 uur	Doelstellingen, verwachte resultaten en richtlijnen voor de rondetafelconferentie
9.35 - 11.05 uur	Praatje door elke landenvertegenwoordiger van het Guyanaschild Identificatie van de uitdagingen waar elk land mee geconfronteerd wordt qua participatieve wetenschap ten behoeve het duurzame beheer van natuurlijke hulpbronnen in hun beschermd gebied
11.05 - 11.30 uur	Post-it-sessies Het delen van ervaringen, geleerde lessen en de samenwerkingsmogelijkheden
11.50 - 12 uur	Volgende stappen: Hoe kunnen we vooruitgang boeken op dit punt?

Inleiding

Er werd besloten een nevenevenement te organiseren tijdens het 5de internationale congres over biodiversiteit van het Guyanaschild dat in Florencia (Colombia) gehouden werd, aangezien het belangrijk was deze aangelegenheid aan te grijpen en te profiteren van de aanwezigheid van relevante belanghebbenden van het Guyanaschild op dit congres om ervaringen en geleerde lessen te delen over de programma's met betrekking tot participatieve wetenschap in het Amazonegebied die in de regio worden uitgevoerd.

Zo'n 25 personen namen deel aan dit nevenevenement dat in twee sessies was opgedeeld: een rondetafelgesprek tussen vertegenwoordigers van elk land op het Guyanaschild en een post-it-sessie met alle deelnemers. Sprekers bij het rondetafelgesprek werden gevraagd de uitdagingen te identificeren waar elk land mee geconfronteerd wordt qua participatieve wetenschap ten behoeve het duurzame beheer van natuurlijke hulpbronnen in hun beschermd gebied. Elke spreker kreeg 10 minuten spreektijd. Tijdens de tweede sessie (de post-it-sessie) werden er 4 posters op de muren van de zaal geplakt met vragen over het thematische gebied. De deelnemers werden opgedeeld in kleine groepjes en beantwoordden om de beurt de vragen voor elke poster. De deelnemers kregen per poster gemiddeld 10 minuten de tijd om de vragen te beantwoorden. Beide sessies worden verder uitgewerkt in de volgende paragrafen van dit verslag.

Welkomstwoord

Claude Suzanon, Voorzitter van het Nationaal Park Guyana, heette iedereen welkom. Hij sprak kort over de moeilijke context van het Guyanaschild aangezien dit geologische schild zich uitstrekt over 6 landen waar 5 verschillende talen worden gesproken. De communicatie tussen de verschillende landen is niet altijd eenvoudig. De heer Suzanon vertelde hoe moeilijk het enkele jaren

geleden was om de landen bijeen te brengen en hoe dit vandaag de dag nog steeds het geval is. Hij sprak tevens zijn tevredenheid uit over de inspanningen die RENFORESAP levert om de kloof tussen Suriname, Guyana en Frans-Guyana te overbruggen. Betreffende de thematische kant van het nevenevenement, erkende hij dat het belangrijkste probleem nog steeds de toe-eigening van de benaderingen bleef. Volgens hem werkten lokale gemeenschappen samen met wetenschappers maar zonder enige restitutie aan de gemeenschappen nadien.

Sevahnee Pyneeandy, projectcoördinator voor RENFORESAP, vervolgde met een presentatie van het project. Ze presenteerde de doelstellingen van RENFORESAP, de acties en toekomstige evenementen. Arnaud Anselin, adjunct-directeur van het Nationaal Park Guyana, coördineerde het evenement. Hij ging verder met de doelstellingen, de verwachte resultaten en de richtlijnen voor beide sessies. Het doel was deze aangelegenheid aan te grijpen en te profiteren van de aanwezigheid van deelnemers aan dit congres om ervaringen en geleerde lessen te delen met betrekking tot het thematische gebied. De resultaten zouden bijdragen aan het opzetten van een participatief overzicht over hoe de lokale ontwikkeling met betrekking tot dit onderwerp het best gesteund kan worden in beschermde gebieden op het Guyanaschild.

Praatje door elke landenvertegenwoordiger van het Guyanaschild

Brazilië: *Dhr. Shaji Thomas*, Federale Universiteit van Pará, Centrum voor onderzoek in het Amazonegebied

Venezuela: *Dhr. Daniel Lew*, Venezolaans instituut voor wetenschappelijk onderzoek, afdeling biologische diversiteit

Colombia: *Mevr. Mercedes Mejía Leudo*, Professor aan de Universidad de la Amazonia

Frans-Guyana: *Mevr. Raphaëlle Rinaldo*, Wetenschappelijk functionaris voor het Nationaal Park Guyana

Suriname: *Dhr. Rudy van Kanten*, Directeur Tropenbos Suriname

Guyana: *Mevr. Odacy Davis*, plaatsvervangend commissaris voor de Protected Areas Commission in Guyana

Guyana

Mevrouw Odacy Davis van de Protected Areas Commission van Guyana (PAC) opende de sessie. Ze presenteerde de beschermde gebieden in Guyana. In en rondom de meeste gebieden wonen lokale gemeenschappen en in sommige gevallen bezitten de gemeenschappen land. Ze legde uit dat de inheemse bevolking krachtens de wet het recht heeft de hulpbronnen in alle beschermde gebieden te blijven gebruiken. Het is daarom belangrijk gegevens te verzamelen zodat hulpbronnen beter beheerd kunnen worden. Ze voegde eraan toe dat de gemeenschappen deelnemen aan het ontwikkelingsproces van beheersplannen. Bijvoorbeeld, als een soort beschermd dient te worden, zal de PAC de juiste gegevens bij de betrokken personen opvragen. Voor de Commissie zijn participatieve wetenschappen kansen om samen te werken met de gemeenschappen.

Ze beschreef ook de door de PAC toegepaste strategieën: investeringen in nieuwe technologieën (gebruik van drones en digitale opnames), de oprichting van een lokale structuur waar personeel en rangers bij betrokken zijn (zij helpen bij het bepalen van onderzoeksprioriteiten) en de analyse van de relevantie van het onderzoek. Mevr. Davis sprak vervolgens over IWOKRAMA dat in kinderen en jongeren investeert door middel van wilde dieren en natuurclubs. Deze clubs moedigen wetenschappelijke deelname aan en het gebruik van traditionele methoden om onderzoek te doen. Bovendien, kinderen die 20 jaar geleden werden opgeleid, maken nu deel uit van het managementteam en een aantal van hen zijn rangers in het beschermde gebied.

De uitdagingen waar men mee te maken krijgt bij het uitvoeren van deze strategieën zijn Access Benefit Sharing (ABS) beleidslijnen, tegenstrijdige belangen voor de jeugd, gebrekkige infrastructuur en de middelen voor het uitvoeren van de wetenschappelijke programma's, deelname en inzet van de gemeenschappen in en rond de conflictgebieden en gebruik van externe middelen (bijv. mijnbouw). Ten slotte gaf ze verschillende voorbeelden van lokale gemeenschappen die betrokken zijn bij wetenschappelijke programma's, d.w.z. via onderzoeken die aangeven wat ze van de beschermde gebieden vinden en welke acties genomen moeten worden, het gebruik van lidarbeelden om de kusterosie te evalueren, het in kaart brengen van hulpbronnen en camera trapping. Het uitwisselen

van ideeën en kennis met studenten, het waarderen van traditionele kennis en het gebruik van inheemse talen in alle acties zijn ook middelen die in overweging worden genomen. Voor mevrouw Davis is het belangrijk ervoor te zorgen dat het milieubeleid betrokkenheid van de gemeenschap mogelijk maakt.

Frans-Guyana

Het tweede praatje werd gehouden door mevr. Raphaëlle Rinaldo van het Nationaal Park Guyana. Ze gaf een korte beschrijving van de verschillende beschermde gebieden op het grondgebied en vatte de programma's van de participatieve wetenschap samen die plaatsvinden in de beschermde gebieden van Frans-Guyana en beschreef de uitdagingen waar men mee te maken heeft bij het uitvoeren van deze programma's. Er lopen 19 programma's met als doel het verzamelen van gegevens, het verzamelen van monsters of beide. De deelnemers kunnen specialisten zijn (vrijwilligers en professionals) of leken (groot publiek en bepaalde onderzoekersmedewerkers). Deze programma's nemen verschillende vormen aan zoals het opzetten van een database, gericht op de ecologie om kennis over soorten te verbeteren en sociaal georiënteerd om kennis te verbeteren over praktijken die verband houden met natuurlijke hulpbronnen.

Mevr. Rinaldo gaf vervolgens enkele voorbeelden van programma's die momenteel worden uitgevoerd of afgerond zijn:

- **Faune-Guyane (sinds 2015):** een participatieve database op het hele grondgebied die gegevens over vogels (> 87%), amfibieën, reptielen, vissen, zoogdieren (waaronder vleermuizen en zeezoogdieren) en insecten (libellen, wandelende takken) verzamelt en centraliseert. Het is een initiatief van een niet-gouvernementele organisatie van vogelaars (GEPOG), die meer dan 600.000 gegevens bezit. Het programma is nuttig voor het landschap- en natuurinformatiesysteem (SINP) om zo een regionale rode lijst van Frans-Guyana op te zetten. Echter, het probleem waar men mee geconfronteerd wordt, is dat het platform geen open-source software is en dat bemoeilijkt het overdragen van gegevens op het platform van de overheid. De bijdragers zijn vooral specialisten afkomstig uit de algemene bevolking.
- **OBSenMER (sinds 2018):** een netwerk van vrijwilligers en professionals die beroepen op zee uitvoeren. Zij verzamelen gegevens over mariene fauna met gebruik van dit samenwerkingsplatform (binnen en buiten beschermde zeegebieden). Tot nu toe zijn er zo'n 300 bijdragen geleverd door personen die door rangers werden begeleid of die opgeleid waren en dus onafhankelijk konden werken (bijvoorbeeld vissers). Ze gebruikten verschillende protocollen voor de observaties afhankelijk van de soort en het type observatie (gepland of toevallig). Vrijwilligers

zijn ook betrokken bij het identificeren van foto's en vormen zo een netwerk met de gebruikers op zee (vissers) en dragen tegelijkertijd bij aan de SINP (nationaal informatiesysteem over natuur).

- **STOC-EPS (sinds 2012):** een participatieve database waar vrijwilligers en professionals op gebied van natuur/behoud bij betrokken zijn. STOC (Suivi Temporel des Oiseaux communs) = Tijdelijk volgen van de meest voorkomende vogels. De GEPOG (NGO) coördineerde de uitvoering van dit nationale, lang termijn vogelonderzoekprotocol binnen en buiten beschermde gebieden. Het doel was om de populatietrends van de meest voorkomende vogels in bewoonde of natuurlijke gebieden vast te stellen met gebruik van tellingen om zo de invloed van landbouw op de biodiversiteit van vogels te kunnen evalueren. Een netwerk van zo'n 20 getrainde waarnemers (vrijwilligers en professionals) werd ingezet op meer dan 50 routes en dit resulteerde in meer dan 19.000 verzamelde gegevens. Deze waarnemingen werden later gebruikt voor beheer van de grond. De NGO was eerst sceptisch over rangers die van lokale gemeenschappen moesten leren. Echter, dit kostte minder dan verwacht en de lokale gemeenschappen zijn nu meer betrokken bij het protocol.
- **Jachtprogramma (2010-2018):** het doel van het programma was gegevens te verzamelen over de jachtpraktijken in het Nationale Park. Er waren 10 opgeleide lokale onderzoekers en 655 jagers betrokken bij het programma wat leidde tot zo'n 30.000 vangsten die werden gedocumenteerd en waar monsters van genomen werden. Deze gegevens maken het mogelijk de jachtpraktijken te beschrijven en te kwalificeren (gebied, frequentie, ...) en een DNA-bank aan te leggen. De gegevens werden gebruikt voor ruimtelijke ordeningsplannen en het opzetten van rode lijsten. Deze informatie heeft ook bijgedragen aan het aanpassen van beheersregels wat geleid heeft tot het programma Terra Maka'andi dat onlangs door Europa werd gefinancierd.

Mevr. Rinaldo concludeerde haar praatje met de verklaring dat de coördinatie de hoeksteen is voor het organiseren van participatieve wetenschapsprogramma's (financiering, personeel), dat deelnemers opgeleid moeten worden (vrijwilligers of professionals), dat de verzamelde gegevens gebruikt moeten worden en teruggegeven dienen te worden aan de verzamelaars en dat beschermde gebieden ideale zones zijn voor deze protocollen (ontworpen voor de lange termijn). Ze beschreef ook een aantal onverwachte positieve resultaten. Bijvoorbeeld, de gegevens kunnen voor allerlei toepassingen gebruikt worden (gemeenschappen, onderzoek, instellingen, ...) en het kan een goede manier zijn om observaties in de natuur te stimuleren of de vaardigheden van de rangers te waarderen.

Suriname

Dhr. Rudy van Kanten, Directeur van Tropenbos Suriname, was als derde aan het woord. Hij beschreef de verschillende beschermde gebieden van Suriname en de doelen hiervan (gebaseerd op een ecosysteem, ecosysteemdiensten, soorten gebaseerd op habitat, culturele doelstellingen, natuurlijke monumenten en landschap). Deze beschermde gebieden worden beheerd door het ministerie van ruimtelijke ordening, land- en bosbeheer.

Hij verklaarde dat het binnenland van Suriname voor meer dan 80% bestaat uit land dat op het Guyanaschild en het bredere Amazonegebied ligt en bezit een aanzienlijke hoeveelheid natuurlijke bronnen (biodiversiteit, zoetwatervoorraad en cultureel erfgoed). Geen van de lokale gemeenschappen (Maroon-gemeenschappen en inheemse bevolking) leven in de natuurreservaten maar zijn rond deze gebieden aanwezig voor hun levensonderhoud. Zij gaat wonen in Multiple-Use Management Areas (MUMA - geen strikt beschermd gebied waar economische activiteiten zijn toegestaan). De gemeenschappen hebben het recht om traditioneel gebruik te maken van natuurlijke hulpbronnen in beschermde gebieden en spelen een belangrijke rol met betrekking tot natuurbehoud aangezien ze traditionele kennis hebben over bosbehoud. Volgens hem is het daarom essentieel hen te betrekken bij het beheer van deze gebieden in Suriname. Hij gaf ook aan dat illegale gouddelving in de Surinaamse natuurreservaten een probleem blijft en veel onderzoeksactiviteiten zijn uitgevoerd met betrekking tot dit onderwerp.

Dhr. van Kanten vermeldde vervolgens de verschillende participatieve wetenschapsprogramma's die uit worden gevoerd door niet-gouvernementele organisaties (NGO's). De lijst bestaat uit de volgende programma's:

- **Conservation International Suriname:** participatief GIS- (PGIS) project dat ecosysteemdiensten identificeert en in kaart brengt met de Trio en Wayana inheemse stammen die in vijf dorpen in Zuid-Suriname leven.
- **Conservation International Suriname:** NBS Mangrove Project (CI, WWF, GCCA+)
- **Wereld Natuur Fonds:** Project voor het monitoren van zeeschildpadden
- **Wereld Natuur Fonds:** Het bevorderen van geïntegreerd participatief oceaambeheer in Guyana en Suriname: De Oost-poort naar het Caribisch gebied (EU);
- **Amazon Conservation Team:** In samenwerking met Stichting voor Dorpsontwikkeling Matawai, de ontwikkeling van een applicatie voor de Matawai-gemeenschap om traditionele verhalen op te kunnen nemen en te kunnen opslaan

- **Amazon Conservation Team:** “Sjamanen en leerlingen”-programma's voor het behoud en de overdracht van de culturele identiteit ten aanzien van de moderne veranderingen
- **Amazon Conservation Team:** participatieve mapping projecten met lokale gemeenschappen; op- en voortgezet om het Amazon Conservation Ranger-programma te ondersteunen en zo beschermde gebieden te kunnen beveiligen.
- **Amazon Conservation Team:** heeft uitgebreide onderzoeken gedaan naar biologische en andere natuurlijke hulpbronnen, vooral in het zuidelijke deel van het land.
- Tropenbos Suriname: P3DM Boven Suriname riviergebied, 3-dimensionaal model en de kaart van het leefgebied van de Saamaka-gemeenschap (Tropenbos, WWF, UNDP-SGP, EU-ACP-CTA).

De rol van de overheid is net zo belangrijk als die van de NGO's:

- **Ministerie van ruimtelijke ordening, land- en bosbeheer:** Herziening van Beheerplannen voor Bigi Pan MUMA, Coronie MUMA en Saramacca MUMA (UNDP)
- **SBB/REDD+:** uitvoering van een proefproject met de gemeenschap van Brownsberg, Pusugrunu en Frederiksdorp met betrekking tot het SLMS (Satellite Land Monitoring System), NRTM (Near real-time monitoring) en SFM (Sustainable Forest Monitoring)
- **Het kabinet van de President van de Republiek Suriname:** Demonstratieproject inzake management en oceaambeheer gebaseerd op ecosystemen
- Catalysing Implementation of the Strategic Action Programme for the Sustainable Management of shared Living Marine Resources in the Caribbean and North Brazil Shelf Large Marine Ecosystem (katalyseren van de implementatie van het strategische actieprogramma voor duurzaam beheer van gedeelde levende mariene hulpbronnen in het Caribisch gebied en het North Brazil Shelf Large Marine Ecosystem (CLME project, afgekort CLME+ project 2015-2020).

Dhr. van Kanten vervolgde met de bedreigingen waar dergelijke programma's in Suriname mee geconfronteerd worden. De toegankelijkheid bijvoorbeeld, aangezien de meeste beschermde gebieden in Suriname in afgelegen gebieden liggen. Andere bedreigingen zijn de goudkoorts als gevolg van de hoge grondstofprijzen, landdegradatie als gevolg van mijnbouw en houtkap, watervervuiling en verstoring van de tradities en cultuur van inheemse bevolkingen en Maroon-gemeenschappen.

Hij sprak ook over de uitdagingen waar het land mee wordt geconfronteerd: een tekort aan financiën en mankracht om de beschermde gebieden te beheren en te beheersen, lokale gemeenschappen en hun recht op land, legale en illegale economische activiteiten, respect en bescherming van traditionele kennis en instellingen en taalproblemen. Meer gerelateerd aan de gemeenschappen; het respecteren van de FPIC- (Free Prior Informed Consent) protocollen blijft een uitdaging evenals de formele erkenning van traditionele kennis in wetenschappelijke onderzoeksdocumenten en niet alleen een 'bedankje'. De lokale gemeenschappen pleiten voor steun aan onderzoeksprojecten die cultureel relevant zijn, toebehoren aan en beheerd worden door de gemeenschap wat betekent dat het onderzoek de wetenschappelijke en traditionele kennissystemen combineert. Volgens van Kanten kan dit soms in strijd zijn met het 'wetenschappelijke standpunt in het Westen'. Hij eindigde zijn praatje met een voorstel om ethische richtlijnen aan te nemen die deelname van inheemse volkeren stimuleren. Bovendien stelde hij voor schriftelijke documentatie betreffende toestemming en steun van gemeenschapsleiders en deelnemers volledig openbaar te maken.

Colombia

Mevr. Mercedes Mejía Leudo, professor aan de Universidad de la Amazonia van Colombia, was de volgende spreker. Ze zei dat het Guyanaschild soms onbekend gebied is voor Colombianen en dat dit soort samenwerking tussen de landen op het Guyanaschild dus heel belangrijk is om deze regio in de schijnwerpers te zetten. Bovendien is de aanwezigheid van beschermde gebieden zeer belangrijk aangezien het een dubbele rol speelt: behoud van cultuur en biodiversiteit. Bijvoorbeeld, het Nationaal Park van Chiribiquete is een voorbeeld voor andere landen en is erkend door de UNESCO.

De Humboldt Institution voert een samenwerkingsproject uit dat ontbossing in de gaten houdt via een open platform dat door iedereen gebruikt kan worden. Volgens mevr. Leudo is dit zeer belangrijk aangezien sommige gebieden op het Guyanaschild veel problemen hebben met illegale gouddelving. Als meer mensen deelnemen aan het toezicht en de informatie beschikbaar stellen, kan dit bijdragen aan de vermindering van ontbossing. Het ministerie van milieu had als doelstelling de ontbossing in 2020 terug te brengen naar 0% maar moest dit streven laten varen aangezien de realiteit compleet anders is. Gebrek aan middelen en geld blijven de belangrijkste problemen, terwijl de gevolgen van gouddelving te zien zijn in de Caquetá-rivieren. Het rivierwater heeft een hoog kwikgehalte en bedreigt het levensonderhoud van de gemeenschappen. Bovendien dragen landbouw en veeteelt ook bij aan de ontbossing op dit deel van het Guyanaschild.

Gebrek aan personeel is ook een probleem. Bijvoorbeeld, het Nationale Park van Chiribiquete heeft maar 25 mensen in dienst die verantwoordelijk zijn voor de bescherming van de grenzen. Het park werd onlangs uitgebreid maar kreeg geen extra middelen of personeel toegewezen. Internationale samenwerking kan nuttig zijn maar er is nog steeds geld en kennis nodig om zo'n enorm gebied te beschermen. Veel gemeenschappen nemen nu deel aan het behoud van beschermde gebieden. Er bestaat een initiatief van de boeren in Caquetá die helpen bij het behoud van de schildpadden in de rivieren door de eieren te verzamelen en de jonge schildpadden later terug te zetten in hun natuurlijke omgeving. Volgens mevr. Leudo zijn er veel mogelijkheden om samen te werken en bij te dragen aan de biodiversiteit van het Guyanaschild. Helaas is het Guyanaschild een land van extractivisme en de

lokale gemeenschappen zijn deel van de oplossing om deze ontbossing te verminderen aangezien dit deze bevolkingen negatief beïnvloedt.

Venezuela

Dhr. Daniel Lew, van het Venezolaanse Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek, accepteerde last-minute een kort praatje over Venezuela te houden namens zijn collega, Mariapia Bevilacqua die niet naar het congres kon komen door gebrek aan financiering en de politieke instabiliteit in het land. Dhr. Lew verklaarde dat Venezuela ongeveer 17% beschermd gebied heeft en elk gebied heeft veel bijzonderheden. Het land gaat door een ernstige politieke en economische crisis met een economische blokkade. Deze situatie heeft zowel sociale als milieueffecten. In 2006 werden er verschillende investeringen gedaan in onderzoek maar door de crisis is de prioriteit nu voedsel en gezondheid.

Dhr. Lew zei dat ze ervan overtuigd zijn dat initiatieven voor behoud van fundamenteel belang zijn maar zijn zich er ook van bewust dat ontwikkeling sterker is dan behoud en bescherming. Hij vertelde vervolgens over een gesprek dat hij had gehad met collega's op het Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek over de betekenis van ontwikkeling. Zij geloven dat ontwikkeling groei en vooruitgang betekent, dwz positieve woorden maar het betekent ook permanent meer gebruik van energie en hulpbronnen. Jaren nadat het concept van duurzame ontwikkeling in gebruik werd genomen op multilaterale conferenties hebben veel landen het concept nog steeds niet volledig kunnen implementeren. Hij wees op het probleem van uitstoot van koolstofdioxide en vroeg aan de deelnemers welk ontwikkelingsmodel we moeten stimuleren.

De erkenning van traditionele gemeenschappen is een ander onderwerp dat dhr. Lew behandelde. Hij gaf aan dat deze gemeenschappen erkend zijn in de Venezolaanse wetten maar dat deze wetten niet worden toegepast of opgelegd. De gemeenschappen wachten al meer dan 30 jaar op de erkenning van hun grondgebied. Deze rechtspositie is erg belangrijk om in deze gebieden en met de traditionele bevolking te kunnen werken. Hij is positief over het vinden van nieuwe manieren van ontwikkeling, we

moeten nauwer samenwerken met de inheemse bevolking. Hun concepten en manier van leven kunnen inspirerend zijn en een nieuwe en andere benadering van de natuur vormen in plaats van het uitputten van de beschikbare hulpbronnen.

Brazilië

Dhr. Shaji Thomas, milieu-advocaat aan de Federale Universiteit van Pará (Centrum voor onderzoek in het Amazonegebied) accepteerde ook last-minute zijn collega Ligia Lopez Simonian te vervangen die niet naar de rondetafelconferentie kon komen. Dhr. Thomas gaf een korte uitleg over de recente politieke gebeurtenissen in Brazilië dat wordt geregeerd door een militaire overheid aangezien vrijwel alle instellingen militairen aan het hoofd hebben. De grondwet van het land heeft voorzieningen voor inheemse gemeenschappen maar de huidige regering past deze regels momenteel niet toe. Er zijn verschillende soorten beschermde gebieden in Brazilië, waaronder nationale parken, natuurreservaten en biologische reservaten. Echter, er is geen adequaat toezicht op deze gebieden. Bovendien worden er veel grote projecten uitgevoerd in deze gebieden, bijvoorbeeld mijnbouw en waterkrachtcentrales. Er bestaat geen goede mobilisatie vanuit de Maroon- en tribale gemeenschappen om deze gebieden te beschermen en zich tegen deze projecten te verzetten.

Echter, de gemeenschappen proberen een aantal strategieën te gebruiken om tegen de regering in te gaan. De afgelopen twee maanden hebben ze in Brasilia geprotesteerd en ze nemen ook juridische stappen tegen de regering. Bovendien zijn er in alle openbare universiteiten groepsdiscussies gaande over manieren om de gemeenschappen te helpen. Er is een vereniging opgericht om strategieën te ontwikkelen tegen overheidsprojecten. De voornaamste problemen blijven financiële steun aangezien de overheid alle financiële mogelijkheden voor openbare universiteiten heeft ingekort en het tekort aan personeel want zeer weinig onderzoekers wijden zich volledig aan onderzoek naar tribale/inheemse bevolkingen.

Dhr. Thomas presenteerde een aantal acties die kunnen helpen om de situatie te veranderen: het vormen van een gemeenschappelijk discussiefront tussen alle landen op het Guyanaschild en het gebruik van traditionele kennis en de deelname van lokale gemeenschappen om nieuwe strategieën te ontwikkelen (op gemeenschapsniveau werken). Hij eindigde zijn praatje met voorbeelden van projecten waar lokale gemeenschappen al bij betrokken zijn, zoals visvangst in beschermd gebied. De gemeenschappen beheren en beschermen zelf de visvangst in dit gebied alhoewel dit niet wordt geaccepteerd door de overheid. Er wordt ook technologie gebruikt om de gemeenschappen te helpen bij het categoriseren van medicinale planten en het plan is hier een boek over te publiceren.

Post-it-sessies

Wat zijn de lopende projecten in of rond de beschermde gebieden van uw land waar participatieve wetenschappen bij betrokken zijn?				
	Naam & Doelstellingen van het project	Wie zijn de betrokken belanghebbenden?	Wat zijn de financieringsbronnen?	Wat zijn de effecten van deze programma's?
1	VID's Project	lokale gemeenschappen in samenwerking met de VIDS (vereniging van inheemse dorpschouwen in Suriname)	Verenigde Naties (VN)	Bewustzijn van hun rechten en de in kaart brengen van duurzame ontwikkeling
2			Niet-gouvernementele organisatie (NGO) en de Europese Unie (EU)	doorlopende opleiding van de gemeenschappen betreffende de bescherming van mangroven en gebruik van hulpbronnen
3	Project traditionele kennis	Guyana, Protected Areas Commission (PAC), gemeenschappen in beschermde gebieden	Darwin Project	Participatieve documentatie van traditionele kennis met behulp van video's en foto's; bijdrage aan beleidslijnen op nationaal en internationaal niveau
4	Iwokrama wetenschapsprogramma	PAC		bewaking van ecologische bedreigingen, schildpadden
5	Guyana Beschermde Gebieden Systeem 3.. Bestanddeel 2: Duurzaam gebruik van land en hulpbronnen	PAC, de lokale inheemse gemeenschappen, overheidsinstanties	KFW Duitsland	Duurzaam gebruik van hulpbronnen door middel van planning van landgebruik, proefovereenkomsten voor gebruik van hulpbronnen
6	Opbouwen van weerbaarheid van de gemeenschap door het Rode Kruis	Lokale gemeenschappen, Rode Kruis Suriname, Canadese regering		Opbouwen van weerbaarheid
7	Project ruimtelijke ordening op zee (Suriname-Guyana-Frans-Guyana)	Guyana, PAC, Wereld Natuur Fonds (WWF), beschermde gebieden, lokale gemeenschappen	EU	Nu starten - zal helpen om de beschermde zeegebieden te definiëren
8	Sea Marine Interactions	Lokale gemeenschappen, ambtenaren, GHFS, WWF	SRJS - IUCN Nederland	Interactie over de zee en het zeeleven, bewustwording en capaciteitsopbouw van lokale gemeenschappen
9		Ontwikkelingsprogramma VN Venezuela	Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties	Ecotoerisme, opleiding van rangers, onderwijs, infrastructure
10	Certificering van bos, Co-beheer & Toezichtsprogramma Onderwijs over aanpassing en beperking van klimaatverandering - ECCAM project, Ecotoerisme: de ontwikkeling van best practices en het bevorderen van gemeenschapstoerisme	IWOKRAMA (Guyana)		
11	Brazilië: Mangrove Beschermingsgroep- bescherming van de mangroven en duurzaam gebruik van de middelen door de lokale gemeenschappen	lokale gemeenschappen, universiteiten en overheidsinstellingen		

	Naam & Doelstellingen van het project	Wie zijn de betrokken belanghebbenden?	Wat zijn de financieringsbronnen?	Wat zijn de effecten van deze programma's?
12	Guyana: opleidingen bij CBD, UG waar rangers en organisatoren uit de gemeenschappen bij betrokken zijn die daarna de kennis overdragen aan de bewoners van de beschermde gebieden, bijv: (I) leren schrijven (ii) posters maken (iii) statistische analyses (iv) sociale enquêtes uitvoeren		WWF, UG	Ontwikkeling van vaardigheden, overdracht van kennis
13	Venezuela: schildpaddenproject; beheer van wild (vlees), project op lange termijn	Ontwikkelingsprogramma VN (aferrerperezl@gmail.com)	Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties	
14		FAO, VN Milieu, WWF, IUCN, REDPARQUES	EU	hulpmiddelen en methoden voor een gemeenschappelijke visie op problemen en uitdagingen in beschermde gebieden zoals kwetsbaarheid door klimaatverandering, mogelijkheden tot behoud, effectiviteit van het management)
15	Canada Bioblitz: alle biodiversiteit in een park documenteren	wetenschappelijke instellingen + beschermde gebieden	Canadian wildlife Service (Federaal)	eerste inventarisatie van een nieuw wildreservaat
16	IAPA Project (Integratie van de beschermde gebieden in de Amazone): versterken van de nationale systemen voor beschermde gebieden in het Amazone-bioom	nationale systemen voor beschermde gebieden van Bolivia, Brazilië, Frans-Guyana, Peru, Ecuador, Colombia, Guyana, Suriname en Venezuela		
17	Onderzoeksprojecten door de Universiteit van Guyana, studenten en medewerkers die zich richten op de onderzoekstaak	Studenten + Afgestudeerden	PAC, UG, WWF	Studenten worden blootgesteld aan onderzoek
18	Gemeenschappen rond de beschermde gebieden van het Kanukugebergte: doelt op het behouden en beschermen van de flora en fauna in het Kanukugebergte	KMCRG		Gemeenschappen die afhankelijk zijn van deze gebieden voor hun dagelijkse activiteiten en door middel van duurzame praktijken

Zinvolle betrokkenheid van de lokale gemeenschappen bij de wetenschap en het beheer van de beschermde gebieden in uw land

	Welke tools/tips zijn effectief om de lokale gemeenschappen bij de projecten te betrekken (taalbarrières, onderwijsprojecten)?	Betrokken gemeenschappen, hoe kan dit duurzaam gedaan worden?	Hoe kan men wetenschappers die betrokken zijn bij het proces laten interageren met de gemeenschappen?	Gebaseerd op uw ervaring, wat zijn de best practices die ondersteunt dienen te worden?
1	Het combineren van de traditionele kennis met wetenschappelijke gegevens; gebruik maken van hun eigen taal om de concepten en methoden te definiëren	1) Gemeenschappen overtuigen van het belang van behoud, zo kunnen acties op lange termijn worden voortgezet=> impact op lange termijn 2) Beheer van de verwachtingen van gemeenschappen => aantonen dat de financiën niet altijd beschikbaar zullen zijn maar dat acties toch door moeten gaan.	Integrale verkenningen met inheemse en wetenschappelijke gemeenschappen	Canada: interactieve communicatie
2	Aanpassingsvermogen van de methode gebruikt in het gebied, afhankelijk van het gebied en de gemeenschap	Het creëren van lokale werkgelegenheid voor de gemeenschappen zodat de geïnformeerde en opgeleide mensen langer in de gemeenschap blijven	Talenkennis: verplichten van gebruik en kennis van regionale talen op het Guyanaschild tijdens universiteitsstudies	Familias guarda bosques = mensen moeten opgeleid worden om jagen, vissen en vernietiging van de natuurlijke hulpbronnen te beheren en te verminderen
3	Met hen praten en hun ideeën verzamelen zodat een sociaal gemeenschapsproject kan worden opgezet in de lokale gemeenschap	Projecten met een korte levensduur hebben follow-up nodig: een betrokkenheid van wetenschappers/mensen/gemeenschappen op lange termijn	Discussie en dialoog met de gemeenschap, hun eigen ervaring gebruiken; ruimte voor discussie	1) Wees transparant en eerlijk met lokale gemeenschappen 2) Participatieve benaderingen van planning management

	Welke tools/tips zijn effectief om de lokale gemeenschappen bij de projecten te betrekken (taalbarrières, onderwijsprojecten)?	Betrokken gemeenschappen, hoe kan dit duurzaam gedaan worden?	Hoe kan men wetenschappers die betrokken zijn bij het proces laten interageren met de gemeenschappen?	Gebaseerd op uw ervaring, wat zijn de best practices die onderstreept dienen te worden?
4	Werken aan de strategieën en actieplannen met de lokale gemeenschappen	Het is mogelijk gemeenschappelijke economische projecten uit te voeren gericht op culturele tradities van de gemeenschappen en het landgebruik	Ontwerp van protocollen / afspraken met wetenschappers, verplicht samenwerken met de lokale bevolking -> delen van gegevens op een toegankelijke manier bijv. door middel van posters, vertalingen, enz.	Activiteiten / oefeningen/ pictorials; hun regels volgen/bedieningssystemen; iedereen betrekken, kinderen, jongeren, ouderen
5	Het gebruik van sociaal aanvaardbare technologie gemaakt door de lokale gemeenschap (technologie door de gemeenschap zelf gebruikt of ontwikkeld)	Het betrekken van kinderen en jongeren die nog in de gemeenschap wonen met onderscheidende strategieën	Een gedragscode voor wetenschappers bij het voorstellen van onderzoek aan de lokale gemeenschappen	Het doen van wetenschappelijke projecten met kinderen en jongeren
6	Vertaling in de inheemse taal; Gebruik eenvoudige taal of leg wetenschappelijke /moeilijke termen uit	Eigenaarschap bouwen: de gemeenschappen moeten voelen dat het hun project is, actieve betrokkenheid vanaf het begin	Canada: Bioblitz evenementen -> wetenschappers documenteren alle biodiversiteit gedurende 24 uur met hulp van het publiek	Samenwerkingsbeheer
7	testinterviews voor het evalueren van behoeften en prioriteiten van de gemeenschap zodat het onderzoek nuttig voor de gemeenschap is	Respecteer de waarde van traditionele kennis	Database software voor specifieke Biodiversiteit online	ecologisch herstel van de aangetaste ecosystemen, uitvoering permacultuur ontwerpmethoden, integreren van vetplanten en beheer van wilde dieren als de belangrijkste factor voor het herstel
8	Wetenschappelijke projecten met inwoners - lokale gemeenschappen helpen wetenschappers bij het verzamelen van gegevens	Lokale gemeenschap bij elke stap van het project betrekken	Aan wetenschappers aantonen dat het een win-win situatie is Feedback geven en ontvangen van gemeenschappen.	
9	(I) Vertaling van de vergadering, gedrukte en niet-gedrukte materialen in de lokale talen (ii) Participatieve planning en het beheer: gemeenschappen moeten worden betrokken vanaf het begin (iii) Ontwerp specifieke community-vriendelijke workshops (etc.) om niet te overweldigen, zoveel mogelijk en goede informatie	Om op de lange termijn samen te werken met de gemeenschap, de gemeenschap te helpen bij het verbeteren van andere sociale aspecten	Wetenschappelijk project uitvoeren met kinderen en jongeren uit de gemeenschap; mensen trainen in het uitvoeren van onderzoeksprojecten	
10	polymerisatie van wetenschappelijke kennis en voorouderlijke kennis om problemen nauwkeurig en voortdurend op te lossen	Betrekken + opleiden (zo nodig) van vertegenwoordigers van de lokale / inheemse gemeenschap	Betrokkenheid via leiderschap in de gemeenschap door middel van FPIC en waarborgen dat de lokale + nationale wetten/protocollen opgevolgd worden	

Toegang tot winstdeling in de beschermde gebieden van uw land

	Wat zijn de benaderingen om de toegang tot natuurlijke hulpbronnen te verzekeren?	Hoe worden de huidige uitdagingen met betrekking tot dit onderwerp aangepakt?
1	GUYANA - Environment Protection Agency: Carten Protocol, Draft ABS Protocol, PA Act, Amerindian Act, FPIC (in revisie), NGOs (Iwokrama), EPA Research Protocol	GUYANA : 1) gebrek aan bestemmingsplan 2) Tegenstrijdige/meerdere vormen van landgebruik (mijnbouw + bosbouw + landbouw) 3) geen auteursrechten 4) ABS wordt momenteel herzien om FPIC op te nemen 5) instellingen hebben gebrek aan kennis bijv. douane
2	IWOKRAMA: 1) Vergunningsproces op nationaal en gemeenschapsniveau & door IWOKRAMA 2) Betrokkenheid van de lokale vertegenwoordigers van de gemeenschap, studenten, Iwokrama en universiteitswetenschappers 3) FPIC	
3	SURINAME: 1) de regels/aanpak zijn verouderd (1970) en zijn door overheid geïmplementeerd 2) Landrechten nog niet erkend door overheid	SURINAME: 1) transparantie en verantwoordingsplicht van het ABS-protocol -> Bouwen van protocollen en implementatie 2) Verandering van de wetgeving 3) Bouw effectieve lokale organisaties -> Capaciteitsopbouw 4) Interne conflicten in gemeenschappen oplossen om een visie te delen of een gemeenschappelijke visie te vormen
4	CANADA: Toestemming aanvragen om te werken in beschermde gebieden en toegang te krijgen tot natuurlijke hulpbronnen	CANADA: Communicatie kan direct met de betrokkenen worden gedaan

	Wat zijn de benaderingen om de toegang tot natuurlijke hulpbronnen te verzekeren?	Hoe worden de huidige uitdagingen met betrekking tot dit onderwerp aangepakt?
5	Frans-Guyana: 2007-2016 -> ja, specifiek voor het Nationaal Park; 2016-> ABS-protocol in heel Frankrijk + vergunning in beschermde gebieden: lopende werkzaamheden voor de bouw van FPIC protocol met de gemeenschappen	
6	BRAZILIË: participatieve aanpak waarbij gemeenschap beslissing kan nemen over het gebruik van natuurlijke hulpbronnen. Overlegprotocollen bestaan.	BRAZILIË: top-down besluitvorming
7	COLOMBIA : wet op voorafgaand overleg + specifiek alleen voor beschermde gebieden met inheemse bevolking	COLOMBIA : 1) erkennen van traditionele kennis in verband met genetische hulpbronnen gedurende het ABS-proces 2) het beleid inzake de instandhouding: biodiversiteit en beleid voor beheer van ecosysteemdiensten 3) politieke duurzaamheid en duurzaamheid voor de omliggende gemeenschappen en de participatie van de inheemse gemeenschappen 4) duidelijkheid over het landgebruik in bufferzones
8	VENEZUELA: wet inzake voorafgaand overleg maar verschillende exploitatie in de natuurparken	VENEZUELA: 1) geen voorafgaand overleg met de gemeenschappen 2) inheemse bevolking op zoek naar inkomsten zijn actieve mijnwerkers in nationale parken 3) een beperkte ondersteuning van de overheid betreffende gezondheidskwesties 4) noodzakelijkheid om de behoeften van de lokale gemeenschappen te erkennen in plaats van wat onderzoekers denken dat ze behoeften zijn van de lokale gemeenschappen 5) ze moeten de hoofdrolspelers bij het bepalen van de doelstellingen en doen van voorstellen.

Versterking van het netwerk tussen de landen op het Guyanaschild

	Wat zijn de mogelijkheden om samen te werken op gebied van participatieve wetenschappen in de beschermde gebieden?	Hoe communiceren, vooruitgang boeken inzake duurzaam management van natuurlijke hulpbronnen in de beschermde gebieden?
1	Bevorderen van contact tussen lokale gemeenschappen uit verschillende regio's/landen	Talen van het Guyanaschild promoten bij alle wetenschappelijke studenten van de regio. Verplicht: Engels, Spaans, Braziliaans, Frans
2	Gemeenschappelijk discussieforum waar de belanghebbenden en wetenschappers ervaringen kunnen uitwisselen	Aantonen dat door duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen beide partijen (beschermde gebieden en gemeenschappen) voordeel hebben op lange termijn
3	Het betrekken van universiteiten uit de grensgebieden bij samenwerkingsprojecten	Meer info op scholen over het beheer van natuurlijke hulpbronnen in de nationale en regionale beschermde gebieden
4	1) Uitwisselingsprogramma voor kinderen en jongeren in de beschermde gebieden van de verschillende landen 2) Kinderen en jongeren de beschermde gebieden laten bezoeken	Proefprojecten op alle gebieden over duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen, bezoeken organiseren of uitwisselingsprogramma's om deze modellen aan te leren
5	Congres, seminars, conferenties bijwonen en delen van informatie tussen de 6 landen op het Guyanaschild via de lokale, inheemse beleidsmakers	1) Meer materialen elektronisch uitwisselen -> e-mails, websites, etc. 2) Vertalen van materialen in de belangrijkste talen van het Guyanaschild. 3) Korte video's.
6	Uitwisseling van deskundigen tussen en binnen de landen	1) Het gebruik van de sociale media om interessante wetenschappelijke programma's te maken 2) Samenwerking met de scholen om beheer van natuurlijke hulpbronnen in programma op te nemen 3) dialoog starten met andere disciplines
7	Gezamenlijke excursies / expedities voor de deelnemers uit de verschillende landen	Bewustwording: schrijf eenvoudige boeken over de biodiversiteit van het Guyanaschild in de vijf verschillende talen
8	Systematische uitwisseling van studenten in beschermde gebieden van onze 3 landen	Nieuwsbrief, wetenschappelijke tijdschriften of online fora; verschillende vormen van communicatie
9	1) Het elektronisch delen van rapporten/nieuwsbrieven tussen de landen over wetenschappelijke projecten en benaderingen 2) uitwisselingen tussen landen over beschermde gebieden	Verbanden tussen de deelname van gemeenschappen en economische kansen. Levensvatbaarheid van de deelname van de gemeenschap kan worden gestimuleerd als de gemeenschap inkomsten kan genereren
10	MALARIA: toegankelijkheid tot de gemeenschap via gezondheidsprogramma's zoals het bestrijden van malaria: natuurlijke methoden	Biologische corridors betaalt voor milieudiensten
11	Water kan een gezamenlijk thema zijn (gezondheid, bescherming van hulpbron) voor samenwerking	Het identificeren van de biodiversiteit in het gebied, de functie van elk van de soorten in de biosfeer, met inbegrip van de dynamiek en interacties die zich voordoen om duurzame acties te bevorderen
12	1) Soorten wilde dieren die op een groot oppervlak aanwezig zijn; delen van verspreidingsgebieden 2) Umbrella/flagship soorten	Uitwerking van gemeenschapsprojecten met de nadruk op het behoud van de strategische gebieden en het gebruik van andere middelen dan hout uit het bos.

Volgende stappen: Hoe kunnen we vooruitgang boeken op dit punt?

In het kader van het RENFORESAP-project zal er een overleg worden gelanceerd over dit thematische gebied. Het zal deels gebaseerd zijn op de informatie die tijdens de praatje en post-it-sessies wordt verzameld. De deelnemers, wiens contactgegevens beschikbaar zijn, kunnen ook door de consultant benaderd worden voor een meer gedetailleerde uitwisseling van informatie en het bestuderen van verschillende aspecten met betrekking tot dit onderwerp.

Aangezien er uiteindelijk tijd te kort was, konden de deelnemers geen feedback geven over het verloop en de uitwisseling van informatie.

Deelnemerslijst

RENFORESAP-nevenevenement over de participatieve wetenschap ten behoeve van het duurzame beheer van natuurlijke hulpbronnen in de beschermde gebieden op het Guyanaschild		
Voornaam	Achternaam	E-mail
Rudi	Van Kanten	r.vankanten@tropenbos.sr
Raphaëlle	Rinaldo	en-rrinaldo@guyane-parcnational.fr
Shaji	Thomas	shaji@outlook.com
Mario Alexander	Madrid Orodóñez	mario.madrid@parquesnacionales.gov.co
Burton	Lim	burtonl@rom.on.ca
Vanessa	Benn	vbenn@iwokrama.org
Joey	Zalman	joeyzalman92@gmail.com
Marie	Fleury	marie.fleury@mnhn.fr
Hadeeyah	Asgar	hadeeyah.asgar@gmail.com
Kaslyn	Holder- Collins	kaslyn.collins@uog.edu.gy
Izabela	Stachowicz	stachowicz.izabela@gmail.com

Santiago	Palacios	spalacios@actcolombia.org
Carolina	Sofrony	carolina.sofronyesmeral@fao.org
Claudia	Marin	claudia.marin@fao.org
Gyanpriya	Maharaja	gyanpriya.maharaja@uog.edu.gy
Kaminie	Tajib	kaminietajib@gmail.com
Joëlle	Suzanon	joelle.suzanon@gmail.com
Chantal	Landburg	chantallanburg@gmail.com
Sara	Henry	sarahenry.pac@gmail.com
Marilyn	Narcouk	mnarcouk@kent.edu
Juan Camilo	Rodriguez	jcrb8686@gmail.com
Julian	Fajardo Delgado	fajardojulian48@gmail.com
Silvio	Devries	silvio.devries@correounivalle.edu.co
Mercedes	Mejia	mermejia@gmail.com
Luciano	Doest	ldoest@live.com